

УДК: 631.53.027:631.81:631.559:633.35(477.44)

В. В. Кифорук, аспірант

Вінницький державний аграрний університет

**ВПЛИВ ІНОКУЛЯЦІЇ ТА ПОЗАКОРЕНЕВИХ ПІДЖИВЛЕНЬ
НА ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ В УМОВАХ
ЦЕНТРАЛЬНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ***

Виявлено вплив інокуляції та позакореневих підживлень на урожай і якість зерна кормових бобів. Обґрунтовано доцільність застосування інокуляції та позакореневих підживлень при удосконаленні технології вирощування кормових бобів в умовах регіону.

Ключові слова: *урожай, зерно, кормові боби, сирий протеїн, рівняння регресії, якість.*

У вирішенні проблеми рослинного білка особливе місце займають

*Робота виконується під керівництвом доктора с.-г. наук, професора Петриченка В.Ф.

© Кифорук В.В., 2004

зернобобові культури, в тому числі і кормові боби. Їх зерно містить 28 – 30 % сирого протеїну. Вже відомо, що сирий протеїн кормових бобів на 53,7 – 78,4 % складається з глобулінів, 7,1 – 20,5 % альбумінів і 13,4 – 36,2 % глютелінів. Білок зерна містить 3,8 – 6,9 % лізину, 0,5 – 1,9 % метіоніну, 0,4 – 1,4 % цистину, 0,7 – 1,6 % триптофану, 4,7 – 9,4 % аргініну, 2,4 – 3,0 % гістидину, 6,1 – 13,2 % лейцину, 4,5 – 6,2 % ізолейцину, 3,4 – 6,0 % фенілаланіну, 2,6 – 5,0 % треоніну, 4,5 – 6,0 % валіну [1].

Проте незначні площі посіву кормових бобів в Україні та низька урожайність зерна, на рівні 1,4-2,0 т/га, не можуть забезпечити зростаючі потреби тваринництва у кормовому білку. Хоча на даний час науково-дослідні установи Української аграрної академії наук показують, що потенціал їх продуктивності сягає 7 – 8 т/га зерна. Тому створення оптимальних умов росту, розвитку та формування урожаю за рахунок вибору моделі технології їх вирощування є найголовнішим завданням у землеробстві. Тобто враховуючи біологічні особливості культури ми моделюємо такі технології, які б забезпечили раціональне використання факторів життя в онтогенезі рослин.

Отже, вивчення впливу інокуляції та позакореневих підживлень макро- і мікроелементами на продуктивність кормових бобів потребує відповідного наукового обґрунтування для умов центрального Лісостепу України.

Методика дослідження. Дослідження проводили протягом 2002–2003 рр. на спільному дослідному полі Вінницької ДСГДС та Вінницького державного аграрного університету. Ґрунти – сірі лісові середньо суглинкові, вміст гумусу – 2,22%, вібраних основ – 14,4 мг.-екв. на 100 г Ґрунту, рН – 5,2.

Об'єктом досліджень були сорти кормових бобів Оріон та Білун. Вивчали вплив інокуляції та позакореневих підживлень мінеральними добривами у дозі $N_{10}P_{10}K_{10}S_{3,6}$ та вуглеамонійними солям (ВАС) в дозі 10 кг д.р (одноразове – в фазі бутонізації рослин; дворазове – в фазі бутонізації рослин та фазі утворення зелених бобів). Повторність досліду – чотириразова. Розміщення варіантів систематичне в два яруси. Площа облікової ділянки 25 м². Вегетаційний період кормових бобів 2002 році був теплим і достатнім за вологозабезпеченням, тоді як 2003 рік за вологозабезпеченням був менш сприятливим. Так у 2002 році за вегетаційний період кормових бобів температура повітря була вищою від середніх багаторічних даних на 1,3 °С, а опадів випало на 121 мм більше. В 2003 році показники температури були вищими за середньобагаторічну норму на 1,2°. При цьому опадів випало на 44 мм менше.

Кормові боби – вологолюбна культура. Тому для одержання доброго урожаю бобів необхідно, щоб за вегетаційний період випало не менше 150 мм опадів [2]. У 2002 році за вегетаційний період випало 318 мм, проте 144 мм випало в червні місяці, коли рослини були в фазі бутонізації – початку цвітіння. У 2003 році за вегетаційний період випало 258 мм, в тому числі 160 мм випало в 1 – 2 декаді липня, коли рослини були в фазі зелених бобів.

Результати дослідження та їх обґрунтування. Встановлено, що, фактори, які вивчались, та кліматичні умови сприяли формуванню найвищого урожаю зерна та його якості.

Обробка насіння кормових бобів ризоторфіном забезпечила приріст урожаю зерна сорту Оріон 0,21 – 0,22 т/га, відповідно збільшився і вміст сирого протеїну на 0,69 %. За рахунок позакоренових підживлень $N_{10}P_{10}K_{10}S_{3,6}$ у сорту Оріон урожай зерна зростав на 0,16 – 0,30 т/га, а вміст сирого протеїну на 0,21 – 0,66 %. Тоді як при позакоренових підживленнях вуглеамонійними солями 10 кг д.р. відмічено зростання урожаю зерна відповідно на 0,17 – 0,32 т/га і вмісту сирого протеїну на 0,47 – 0,72 %. (табл.).

Вплив інокуляції та позакоренових підживлень на продуктивність кормових бобів Оріон (у середньому за 2002 – 2003 рр.)

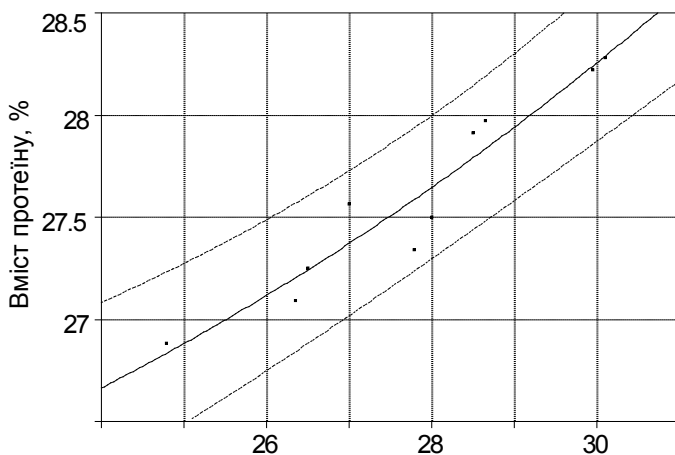
А – Інокуляція	Фактори	Урожайність, т/га	Вміст протеїну, %	Збір протеїну з 1 га, т/га
	В – Позакоренові підживлення			
Без інокуляції	Без підживлень (контроль)	2,48	26,88	0,667
	Одноразове підживлення $N_{10}P_{10}K_{10}S_{3,6}$	2,64	27,09	0,714
	Дворазове підживлення $N_{10}P_{10}K_{10}S_{3,6}$	2,78	27,34	0,760
	Одноразове підживлення ВАС 10 кг д.р.	2,65	27,25	0,722
	Дворазове підживлення ВАС 10 кг д.р.	2,80	27,50	0,770
Інокуляція	Без підживлень	2,70	27,56	0,744
	Одноразове підживлення $N_{10}P_{10}K_{10}S_{3,6}$	2,85	27,91	0,795
	Дворазове підживлення $N_{10}P_{10}K_{10}S_{3,6}$	3,00	28,22	0,845
	Одноразове підживлення ВАС 10 кг д.р.	2,87	27,97	0,801
	Дворазове підживлення ВАС 10 кг д.р.	3,01	28,28	0,851

$NP_{0,05}$ (урожайність), т/га А – 0,05; В – 0,05; С – 0,07; АВ – 0,07; АС – 0,11; ВС – 0,11; АВС – 0,15

Аналогічну залежність по урожайності зерна виявлено у попередніх дослідженнях з культурою кормових бобів [3, 4], а збільшення вмісту сирого протеїну внаслідок позакоренових підживлень спостерігалось також і на інших культурах [5]. Відповідно із збільшенням рівня урожайності

зерна та вмісту сирого протеїну в ньому відмічено зміни біометричних показників рослин. Встановлено позитивний вплив інокуляції та позако-ренивних підживлень на кількість зерна у бобі, масу насіння із однієї рослини та масу 1000 насінин. Подібну залежність спостерігали і в сорту Білун.

У результаті визначення кореляційних зв'язків між урожаєм зерна та вмістом сирого протеїну було встановлено, що коефіцієнт кореляції складає 0,9558, це є підтвердження прямого впливу цих факторів. Цю залежність між урожаєм зерна та вмістом сирого протеїну в зерні можна виразити рівнянням регресії $y = a + bx^3$, яке було визначене за допомогою комп'ютерної програми „ТС” (рис.).

Рис. Залежність між урожаєм і вмістом сирого протеїну в зерні кормових бобів сорту Оріон

При цьому $a=24,991471$, $b=0,00012$. У результаті рівняння регресії має такий вигляд: $y=24,991471+0,00012x^3$. Тобто в кліматичних умовах регіону рівень урожаю зерна та формування показників його якості обумовлені факторами, що були поставлені на вивчення.

Висновок. Таким чином, в умовах центрального Лісостепу України встановлено позитивний вплив інокуляції насіння ризоторфіном та дво-разового підживлення вуглеамонійними солями у дозі 10 кг д.р. на 1 га або $N_{10}P_{10}K_{10}S_{3,6}$ у фазі бутонізації рослин та утворення бобів. Таке поєднання

забезпечує рівень урожаю зерна 3,00 – 3,01 т/га та збір сирого протеїну 0,845 – 0,851 т/га.

Бібліографічний список:

1. Попов И.С., Дмитроченко А.П., Крылов В.М. Протеиновое питание животных. – М.: Колос, 1975 – 368с.

2. Кораблєва О. Бобы – привычная пища предков.//Огород, 9 сентября 2002 року – 4–6с.

3. Материнський П.В. Шляхи підвищення продуктивності кормових бобів в умовах центрального Лісостепу України.// Корми і кормовиробництво, 2001 р. – Вип.47 – 126 – 127с.

4. Петриченко В.Ф., Материнський П.В. Фотосинтетична діяльність і продуктивність кормових бобів залежно від факторів інтенсифікації в умовах Лісостепу України //Корми і кормовиробництво, 2002 р. – Вип.48 – 143 – 147 с.

5. Кудзін Ю.П., Жемела Г.П. Позакореневе підживлення рослин. – К.: Знання – 1969 – 46 с.